

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لے کے ناں میں سوہنے رب دا کراں کلام بیان
مہر محبت کرنے والا اُچا اُسدا ناں

حسنت جمیع خصالہ

حسام ح

حسنٲ جمع خصاله

هنء كو نعتيه كلام

حسام حر

گنءهارا هءء كو اكيءمي؁ پشور

جملہ حقوق بحق گندھارا ہندکو اکیڈمی محفوظ اُن

حسنت جمیع خصالہ	نام کتاب
حسام حر	شاعر
ہندکو نعتیہ شاعری	موضوع
حسام حر	کیوزنگ
ثاقب حسین	سرورق
2017ء	سال اشاعت
محمد ضیاء الدین	اہتمام اشاعت
(جنرل سیکریٹری، گندھارا ہندکو بورڈ)	
F.194/17	جی ایچ اے اشاعت حوالہ
300 روپے	قیمت
گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور	مطبع
جی ایچ اے لیزر پرنٹنگ، پشاور	پرنٹر
978-969-687-	ISBN No.
گندھارا ہندکو اکیڈمی، 2 چنار روڈ،	ملٹریس واپتہ
آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن پشاور	

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

2- چنار روڈ، آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن، پشاور

091-9218164, 9218165

www.gandharahindko.com

انتساب

حبیب خدا محبوب کبریا
امام المرسلین شفیع المذنبین
خاتم النبیین رحمۃ للعالمین
رسول پاک محمد مصطفیٰ ﷺ
نل محبت کرنے والے
عاشقان دے ناں

اورنگ زیب حسام حر

شاعر، افسانہ نگار، ڈرامہ نگار، نقاد، کالم نگار
تصنیفات: - نکی جی گہل - حسینوں کے خطوط، سنہری برف کی بے داغ چادر،
حردا اقبال، حدیثاں پاک رسول دیاں، ہندکواردو پشتو لسانی روابط،
ہندکو قاعدہ، صلوعلیہ وسلم و تسلیما، حق اللہ ہو، قصہ خوانی کہنہ کہار، حسن تغزل، افسانے
سیکریٹری جنرل - انجمن ترقی پسند مصنفین خیبر پختونخوا

ای میل - hussamhur@gmail.com

فون: - 03009331100

فہرست

7	حسن کلام	(1)
12	ہک ہک پھل تے بیٹھے تلی کوئی پسند نہ آوے	(2)
14	ترے دردے غلاماں دے غلاماں دا غلام آں میں	(3)
16	کدی او دن بھی آسن، جد، مدینے اچ پھرا کر ساں	(4)
18	بہار آئی تا خوشبوواں نے محبتاں دے ایانغ وٹدے	(5)
20	رحمت والے سائیاں ساڈے سب دا بیڑا پار لگا دے	(6)
25	مرے نصیب کہ دولت تادی مل گئی اے	(7)
27	مرے لوکاں تے وت اپڑا کرم کر دے کرم کر دے	(8)
29	چن اچ پھل ہکا مہکا جزا وے نام سو ہنڑا جی	(9)
31	محمد مصطفیٰ دا ہی صداواں رات دن میں	(10)
33	لا الہ الا اللہ محمد الرسول اللہ	(11)
35	جد مدینے دا خواب لکھاں میں	(12)
38	سلوک دے رستیاں تے ٹرنا قیام کرنا نصیب ہووے	(13)
40	منقبت	(14)
43	نعتیہ قصیدہ ۱	(15)
63	نعتیہ قصیدہ ۲	(16)
84	نعتیہ قصیدہ ۳	(17)
105	شجرہ قادریہ	(18)
112	مدینے چو بلاوا آخردا ہی سو چنے پنے آں	(19)

حسن کلام

بس ایہی کیفیت طاری روے کہ عمرہ کی ادائیگی تک تا اس سرشاری و سرمستی سی باہر نہ آسکی ایں۔ زندگی اچ جیہڑا لطف انہاں چند دناں اچ نصیب ہوا پہلے کدھو میسر آیا ایا۔ وقت وقت دی گل بات اے۔ ہونڑ خیال آندا وے کہ ضائع سارا سرمایہ کیتا۔ حیرت ہوندی اے کہ پہلے ایہہ خیال کیوں نہ آیا۔ وسائل بھی ائے تے کچھ گرانی بھی نہیں ائی۔ دل بھی تا ایہہ ہمیشہ سی مسلمان ہی ریا مگر دیار پاک حاضری دا شوق ہو یا بھی تا عملی جامہ پہنانے دا کدھی سوچا تک نہیں۔ ہونڑ تقریباً بے سرو سامانی دے عالم اچ ارادہ کیتا تا اسباب خود بخود مہیا ہوندے چلے گئے۔ اللہ دی اللہ ہی جانڑے۔ ہک مہربان کرم فرمانے پیغام پہنچا کہ تیرا شوق اپنی جگہ مگر حج دے وے سوچو کہ ایہہ زندگی اچ ہک وار ہر مسلمان تے فرض اے۔ سائے کوئی جواب تا نہیں دتا مگر اس تے سوچا ضرور۔ ذرا دیرو سے ڈانوا ڈول متزلزل بھی ہوئے مگر فوراً حقیقت پسندی سی کم لیندے ہوئے اپنے آپ نوں سنبھال لیتا۔ ہک تا ایہہ کہ استطاعت نیگی دوسرے درخواست دینے دا وقت گذر چکا ایا تیسرے ایہہ کہ پرائیویٹ حج اور بھی مہنگا ایا چوتھے ایہہ گل کہ فی الحال عمرہ کرائی ایں تے حج دی دعا کردے ہوئے واپسی کری ایں تا اگلے سال انشاء اللہ حج بھی ہو جاسی کہ اتھے تا دعاواں فوراً قبول ہوندیاں ون۔ مگر اس نارسائی نوں بہانہ بڑا کے دیار حبیب خدا دی زیارت نوں

ملتوی نہیں کرنا۔ اللہ دے گھر دی حاضری نوں ٹالنا نہیں۔ نہیں تاجسراں پہلے عمر عزیز دے برس ہا برس جہالت اچ گزرے باقی ماندہ بھی اسی طور گزرنہ جاوے۔ تے اسی اس سعادت سی دنیا اور آخرت دی بھلائی سی محروم نہ رہ جائی ایں۔ اسی وسطے دل نوں محکم رکھاتے ہونڑ اس انتظار اچ آں کہ دیکھو کد بلاوا آنداوے اتے کد اسی اس پاک سرزمین تے قدم رکھنے آں۔

سرور و کیف دا انداز ہو رہی کچھ اے

نئے سفر دا ایہہ آغاز ہو رہی کچھ اے

جدارادہ کیا تو نال ہی ایہہ فیصلہ بھی کر لیتا کہ در رسول تے خالی ہتھ نہ جادی ایں۔ اپنے نعتیہ کلام دا تحفہ نال لے جاسی ایں۔ الحمد للہ اسی اس مقصد اچ کامیاب ہو چکے آں۔ اس اک مہینے دے دوران ایہی دھن سمائی رہی مگر اک خلش جی بھی رہی کہ سانسے تا کدھی نعت کہی ہی نہیں۔ بہت کوشش کیہی مگر ساڈے کولو تا کدھی کچھ ابھجنا نہیں ہو یا کہ اس نوں نعت کہہ سکی ایں۔ رسول پاک دی شان اچ کدھی کچھ کہنے دی جرات ہی نہیں ہوئی۔ سرکاری غیر سرکاری ریڈیو ٹیلیویشن دے مشاعر یا تقریباتی موضوعاتی تنظیماتی نعتیہ مشاعر یاں اچ بھی دل دے دکھڑے قوم دی فریاد یا اپنے مسائل ہی بیان کردے رہے۔ ساڈی نعت ہمیشہ دعا دے روپ اچ ہی سامنے آندی رہی۔ سانوں رشک آنداوے انہاں لوگاں تے جیہڑے عشق رسول اچ ڈب کے نعت لکھدے نیں۔ اپنے نبی دی شان بیان کردے نیں۔ اسی ایہہ سب سوچدے رہے تے کوشش کردے رہے کہ کم از کم اک نعت تا

اتجکی ضرور کہی جاوے جس اچ رسول پاک نل ساڈی محبت بھی ظاہر ہوندی ہووے۔ برے ہر ویلے بس نام دی نعت ہی صفحہ قرطاس تے مسکراندی دکھائی دتی۔ ہر لحظہ ابھی شک ہوندا ریہا کہ ساڈا دل عشق رسول سی خالی اے۔ لفظ پر تاثیر نینگے۔ معانی اچ وسعت نینگے۔ شاعری اچ اوہ لطف نہیں کہ فخریہ طور تے پیش کر سکی ایں مگر جو ارادہ کر لیتا ایا۔ جونیت کر چکے ایاں اس سی پھر جانڑا بھی اچھا نہیں لگدا پیا ایا سو کوشش کردے رہے۔ تے اسی کوشش اچ لفظ جوڑ جوڑ کے کتاب تیار کر لیتی تے چھاپڑیں وسطے دے آئے۔ ہونڑا یہی فخر کرنے دا اک حوالہ وے کہ در رسول تے اپنی عقیدت کا نذرانہ پیش کر سی ایں۔ آپ بھی دعا کرو کہ اس بارگاہ چو قبولیت دی سند مل جائے نہیں تا اسی تا آپڑے آپ نوں اس قابل نہیں سمجھ رہے۔ لیکن اتنے دن نعت لکھنے دی جو کوشش کیتی اور جس کیفیت اچ رہے اس نے بہت سرشار رکھا۔ جد کتاب پر لیس دے حوالے کر کے گھر واپس آئے تا ہک عجیب طرح دے ادھورے پن دا احساس ہو یا کہ ہونڑا کہہ کر ی ایں۔ اطمینان تے فراغت نے اوہ کیفیت چھین لیتی ائی۔ دو چار دن عجب بے قراری بے سکونی اچ گذرے۔ کسی اور کم کسی اور پراجیکٹ کسی اور کتاب اچ دل نہیں لگدا پیا ایا۔ اک اور خیال بھی دل اچ آیا کہ اک کتاب تا چھپی ہوئی حالت اچ لے جائی ایں تے ہک اور کتاب چھپی ہوئی حالت یعنی مسودے دی شکل اچ لے جائی ایں۔ اتھوسی منظوری مل جاوے تا واپسی تے طباعت وسطے دے دئیں۔ اور اس خیال نوں تحریک ڈاکٹر شفیع اللہ خان دے بیان نل ملی جہاں دی تیسری کتاب ”واہ میرے خدا“ دی طباعت دی ساری ذمہ داری ساڈے سرائی۔ پچھلے مہینے ایہہ

کتاب کہ حروف مقطعات دی شرح اچ اے، شائع ہو کے منظر عام تے آچکی ہے۔ اس دے دیباچے اچ ڈاکٹر شفیع اللہ خان نے فرمایا اے کہ انہاں نوں خواب اچ رسول اکرم نے اس کتاب دی منظوری عطا فرمائی ائی۔ اس واسطے سانوں بھی ایہہ شوق ہو یا کہ اک مسودہ اسی بھی نال لے جائی نہیں مگر ایہہ مقصد اچ پورا نہ ہو سکا اور اس اچ مشکل ایہہ آپی کہ اس کتاب اچ ہووے تا کیہہ ہووے کہ ہک تا اسی ڈاکٹر شفیع اللہ خان نہیں کہ شریعت طریقت، تصوف اور اسرار المقطعات اتے گل بات کر سکی ایں۔ دوسرے ساڈے جیسے گنہگار سیاہ کار کتھے اور ایہہ مقام کتھے کہ مدینہ سی منظوری ملے۔ ایہہ آرزو بھی اپنی اوقات سے ودھ کے منگنے والی گل اے۔ پھر ایہہ سوچا کہ اپنی ہند کو زبان اچ نعتیہ کلام دامسودہ لے جائی نہیں برے ہلا اس بارے اچ سوچنے ہی پئے آں۔ خوشی صرف اور صرف اس گل دی اے کہ اپنے آپ نوں اس کیفیت سی دور نہیں جانڑے دتا تے اس خواہش اچ دو کتاباں تے کم شروع ہو گیا۔ سانے جو کہیا ایہا وہ صدق دل نل کہیا ایہا کہ

خدا کرے کہ محمدؐ سے عشق ہو جائے

خدا کرے کہ محمدؐ کا ہو کے مر جاؤں

برے ہونڑ گھبرانے پئے آں کہ کدھرے دونوں گہلاں پوریاں نہ ہو جاوون۔ ہک تا ایہہ کہ سانوں ہونڑ واقعی مرنے سی ڈر لگنے لگا وے کہ ساڈے پلے ہے ہی کیہہ۔ کس برتے پرتتا پانی۔ اسی اگلی دنیا اچ کیہہ نال لے کے جا رہیاں کہ مرنے وسطے تیار بیٹھے آں۔ ساڈی تادن رات ایہی دعا لے کہ اے خدا اپنے حبیب دے صدقے ساڈی عمر اچ برکت

عطا فرما۔ ساڈے دل نوں صحت قوت شفا بخش دے سانوں تھوڑی جیہی مہلت عطا فرما۔ اپنے محبوب دے صدقے ساڈیاں بیماریاں دور فرما دے۔ ہلا بھی اسی مرنا نہیں چاہندے۔ ہلا بھی دوچار کم باقی نیں۔ انہاں نوں پورا کرنے اچ ساڈی مدد فرما۔ آمین۔ اور دوسرے اس امر سی کہ اگر ہمیں رسول پاک نل عشق ہو گیا تو اسی کیہہ کرسی ایں۔ اس دا اہل ہونڑے وسطے تا بہت کچھ استعداد قابلیت دی ضرورت ہوسی۔ اسی کیا عشق دے امتحان اچ بیٹھنے دے لائق ثابت ہوسی ایں۔ اپنی نااہلی تے کنج پردہ پاسی ایں۔ یہ راہ اتنی آسان نہیں کہ کہہ دیتا تے ہو گئے۔ عاشق نوں تا عشق اچ جان مال ہر شے دی قربانی دینڑی ہوندی اے۔ آپڑے آپ نوں فنا کر دینڑا ہوندا اے۔ فنا فی العشق ہونڑا پیدا اے۔ ایہہ زبان سے نہیں دل سی کہنے سننے سمجھنے اور قبول کرنے دا معاملہ اے۔ کیا اسی کسی آزمائش اچ پورا ترسی ایں۔ اسی تا ہر پل ایہی دعا کرنے آں کہ اے اللہ سانوں ہر آزمائش سی بچا۔ اسی تیرے کمزور بندے آں ساڈی مدد فرما۔ آمین ثم آمین۔

مرے وجود کی ہلچل قرار پا جائے

میں انگ انگ سے پڑھتا یہی دعا جاؤں

ہک ہک پھل تے بیٹھے تنلی کوئی پسند نہ آوے
تیرے ناں دا پھل ویکھے تا اڈنا ہی پھل جاوے

دل دی دنیا کالی کھوٹی چپ ہی چپ دا ڈیرہ
لیکن تیرے ناں دا ڈیوہ ہر کونا چمخاوے

ڈاہڈی قسمت والی امت صدیاں تو بے کل اے
اس نے تیرا در اے چھوڑا کیوں نہ ٹھڈے کھاوے

دنیا دی باچھاہی کولو تیری غلامی اچھی
سارے شاہواں دی شاہی سی اچا تخت دواوے

تیرے ناں دی برکت نال اے ساری دنیا قائم
پھل کلیاں تے خوشبوواں دا ایہی ماٹر ودھاوے

اندر دے ڈر خوف تے جس نے قابو ہی نہیں پایا
اڑی ذات دا قیدی ہو کے سب نوں طور سکھاوے

اللہ کرے کہ ہک دن میں بھی ویکھاں پاک مدینہ
اللہ کرے کہ ایہہ دن میری زنگی اچ و ت و آوے

ترے در دے غلاماں دے غلاماں دا غلام آں میں
اسی وسطے زمانے اچ بڑا عالی مقام آں میں

خیالاں وچ تنوں سوچاں تا سو سو لاڈ کرناواں
تصور اچ ترے ہر پل کہ رہنا شاد کام آں میں

خطاواں دی ایہہ پنڈ چک کے نی جا سکناں مدینے نوں
برے توبہ دے دروازے وچو کرنا سلام آں میں

سواڈی ہک نظر میرے وسے اکسیر بنڑ جاسی
مری دنیا سنور جاسی کہ اجلا تک تا خام آں میں

مری بھی ہک گذارش سنڑ لوو میرے حضور اج تا
ملے ہک پیالہ کوثر دا سدا دا تشنہ کام آں میں

دروود آل محمد تے میں پیجاں اپڑے سکھ وسطے
کرم دی ہک نظر وسطے دعا کرنا مدام آں میں

میں حر لکھناں برے اپنوں کدی وی حر نی کہہ سکناں
مرے مولا مرے آقا ترا ادنیٰ غلام آں میں